

Posudek magisterské diplomové práce
Tomáše Živného:
Katecheze jako uvedení do mše. Očima jednoho evangelíka.

Velkou předností uvedené diplomové práce je její zřetelné a logické členění. Vychází z hlavního nadpisu a ptá se, co je vlastně mše, jak tato tradice rozumí katechezi a nakonec ukazuje na praktických příkladech propojení mše a katecheze. Vynechán není ani termín „uvedení“ (iniciace) (68nn), důležitý pro dané téma.

Tím je ovšem dán i cíl práce. Na základě bohatého materiálu jak historického, tak významných pokoncilních dokumentů představit jaksi zevnitř význam mše pro život katolického křesťana a nezbytnost katecheze, která uvádí jak do jejího tajemství, tak do bohaté symboliky jednotlivých úkonů, liturgického roku, prostoru atd. Jako úhel pohledu autor zdůrazňuje optiku „evangelíka“ (bez bližšího konfesijního zaměření). Tato perspektiva by tedy měla být i vodítkem pro vyhodnocení konkrétního katechetického materiálu.

Nutno říci, že autor se v první (a asi po právu nejobsáhlejší) části věnuje termínu mše. Jen rozbor termínů „liturgie“ a „mše“ autor věnuje bezmála 4 strany textu. Následují výklady církevních otců a II. vatikánského koncilu. Na základě svého zjištění konstatuje, že „mše je skutečným středobodem náboženského života... ježto jde o střed bohoslužby církve a zvláštní přítomnost samotného Krista“ (32). Velká pozornost je věnována jednotlivým částem, úkonům, výbavě kostela atd., neboť vše je svým způsobem zvěstným materiálem a tedy důležitým katechetickým prvkem. Zde však autor zůstal dlužen úvahu nad tím, zda struktura mše jako taková nemá či nemůže mít určitou katechetickou a didaktickou funkci.

Pro pochopení termínu katecheze v katolictví autor opět sahá do historie, což je vskutku nezbytné. Vyjmenovává klasická díla, týkající se katecheze (Didaché, Hippolit, Augustin), pojedná důrazy Všeobecného direktoria pro katechezi v pojednává s dobrou znalostí věci důležité téma rozdílu vyučování náboženství ve školách (preevangelizace) a katecheze. Je otázkou, zda by však právě tato kapitola (1.2.5) neměla být zařazena jinam (například za kapitolu 1.2.3.5).

Poslední část pak podává přehled o konkrétních katechetických materiálech, rozdělených podle věkových stupňů a poskytuje některé ukázky. Autor se nijak nezabývá otázkou didaktických forem, pedagogiky nebo přiměřenosti metod. Výběr materiálů není zdůvodněn, je dán nejspíš jejich snadnou dostupností (pražský student navštívil nejbližší pražské katechetické středisko) a tedy i výsledek je drobnou ilustrací místních podmínek než popisem situace v katolické církvi.

Především tato kapitola poukazuje na poněkud problematický přístup. Magisterskou diplomovou práci má charakterizovat práce s prameny, ale také rozhovor s primární a sekundární literaturou a schopnost reflexe poznatků. Nemýlím-li se, jsou projevy této kompetence zcela absentní. Autor zůstává vytrvale u popisně referujícího stylu. Což je pro hodnocení předložené práce jistou výhodou: hodnotitelé nemají téměř s čím polemizovat. A tak se objeví jen tu a tam problematická tvrzení, jako například str. 34, že se vedle „katecheze“ objevuje „*pojmem náboženská pedagogika..., který ovšem chce zohlednit všechna náboženství*“. Pokud je mi známo, s katechezí tento termín nijak nesoutěží ani není záměnný. Stejně tak je možné se ptát, zda „přebývání Božího jména v srdcích věřících“ je „motiv dobře

starozákonní“ (39). Nebo skutečnost, že se podle autora objevuje daná problematika biřmování až ve středověku, či tvrzení, že středověk přinesl katechetická kázání (45).

Podobnou otázku vyvolává téma nahlášené v podtitulu a v úvodu práce: katolík, ale neméně evangelík by jistě byl žádostiv odpovědi na otázku, jak se tedy evangelík může dívat na onen krok mezi katechezí a mší, co k tomu může evangelík povědět, kde vidí silné či slabé stránky. A ono nic. Dokonce vůbec nic. Leda deklaratorní věta o ekumenickém sdílení pomůcek a metod, která ovšem není nijak podložena, pouze 2x opakována (90, 98). Proto je například poněkud nepochopitelné, že evangelický autor ponechá bez jakékoliv poznámky holé konstatování, že „na úpadek náboženských vědomostí“ novověku reaguje Tridentický koncil (47).

Seznam literatury vykazuje užití standardních pramenů primárních i sekundárních k danému tématu v českém prostředí. Výhodou je, že v češtině existuje celá řada dobrých překladů těchto pramenů a dokumentů. Domnívám se, že žádný podstatný vynechán není. Je však škoda, že autor nehledal v literatuře zahraniční, především v oblasti katechetické je jí dostatek i v knihovně ETF (například v oblasti didaktiky symbolů). Stálo by však za rozdělení seznamu na literaturu pramennou a sekundární. Proč autor užil vydání Denzingera z roku 1921 (ovšem bez udání, o které vydání jde), je otázkou. V jednom případě došlo k prohození pořadí (Migne – Muroňová).

Po formální stránce vykazuje práce spíše jen drobné nedostatky, které jsou však žel nepřehlédnutelné (například hrubé chyby na str. 42, 43, 46) a řada nepozorností při závěrečné redakci. Větná stavba je občas vskutku překombinovaná (např. Anotace, 2. odstavce v Úvodu nebo kapitola 2.2.2 na str. 97). Při desetinném členění kapitol se nedělá tečka za poslední číslicí. Řadu tvrzení a parafrází textů by bylo dobré doplnit poznámkovým aparátem či jinak upravit.

Hodnocení práce není snadné. Formální nedostatky, kterých je ovšem větší než malé množství, jsou způsobené jakýmsi chvatem při závěrečném zpracování, než aby ukazovaly na autorovu schopnost vyrovnat se s úskalím české gramatiky, stylistiky a počítačové sazby. Avšak snižují hodnotu práce nejméně o jeden stupeň. Cíl práce, uvedený v samém závěru: ukázat úzké propojení mše a katecheze, byl nepochybně bohatě splněn. Zcela mimo pozornost však zůstala nahlášená perspektiva – podívat na toto propojení očima evangelíka. Ostatně práci chybí v zásadě jakákoliv perspektiva, která by autorovi dovolila podívat se na zvolený problém z určitého odstupu a v diskusi se současným bádáním v oblasti liturgiky a náboženské pedagogiky. Avšak vzhledem k množství zpracovávané látky a vnitřnímu zaujetí autora navrhuji hodnocení C-D.

Ladislav Beneš, Dr.
Odborný asistent
Katedra PT

V Praze 21. 6. 2012